

Spad

Nr 28

2006

taget

Carl Edvard Norström 1815 - 1871

Kapten, väg och vattenbyggare

Banans tekniske projektör

FRYKSTAD CLARA ELFS JERNVÄGSSÄLLSKAP

Ordförande: Hans Keller

Sommarrovägen 29

652 30 Karlstad

Tel. 054/218040

hans.keller@tingvalla.karlstad.se

Sekreterare: Matts Thunberg

Idalagatan 5 A

653 41 Karlstad

Tel. 054/183923

matts.thunberg@privat.utfors.se

Kassör: Eivor Thunberg

Samma som Matts T.

Sällskapets postgiro: 500920-4

Övriga styrelsemedlemmar:

Robert Meyer, Kil

Jernvägs Sällskapets framtid.

Vid 84 års ålder - efter tre hjärtinfarkter, två ballongsprängningar, en stroke och tre sjukhusvistelser, kastar jag nu in handduken som sekreterare i Frykstad Clara Elfs Jernvägs Sällskap. Även hustru Eivor avgår som Sällskapets framgångsrika kassör sedan 1989. Då valberedningen inte har några förslag till ersättare, får vi fortsätta - åtminstone till det extra årsmöte, som skall hållas den 11 oktober, då Sällskapets framtid skall avgöras. Det gäller också ersättare i styrelsen för Kai Norström, som ligger svårt sjuk på långvården i Sunne. Lennart Carlsson som avlidit kommer att ersättas av person som Hembygdsföreningen i Forshaga utser.

Forshaga Kommun

har för år 2006 lämnat ett bidrag till Sällskapet på 4.158:- kronor.
Ett hjärtligt tack!

25 år sedan

■ Nora Bergslags Järnväg numera ett dotterbolag till SJ fyller 125 år och är därmed Sveriges äldsta järnväg.

Alla Sällskapets medlemmar

vet att detta inte är sant!!

Fryksta - Lyckan började trafikeras sju år tidigare - oktober 1849 och är därför Sveriges äldsta järnväg för allmän trafik!!

Minnesstenen

ligger fortfarande i sina delar i Scans lokaler i Kil. Bäckmans Stenhuggeri räknar nu på - dels att laga stenen och dels att konstruera en ställning, som stenen kan fästas vid. Målet är att stenen skall vara lagad och rest till sommaren 2006. Länsarkivarien håller i ärendet.

Mellanårsmöte

Har vi i Kyrkans Gård i Kil, onsdagen den 26 april klockan 18.00. Då Sällskapets framtid skall diskuteras är det angeläget att så många som möjligt kommer. Ring gärna 054/183923 och anmäl Dig!

Det blir förstärkt förtäring - smörgåstårter/tårter, kaffe/the naturligtvis!

En gammal järnvägsvideo kommer att visas också!

Hjärtligt välkomna!

Extra årsmöte

blir det i Kyrkans Gård, Kil, onsdagen den 11 oktober klockan 18.00. Enda ärendet blir Sällskapets framtid - nedläggning eller sammanslagning med annan förening. Enligt stadgarna skall vid nedläggning Kil och Forshaga kulturnämnder gemensamt besluta till vilken institution Sällskapets handlingar och tillhörigheter skall överlämnas.

Med Jernvägshälsningar

Matts Thunberg

Sekreterare

Carl Edvard Norström

Det finns anledning att påminna om Carl Edvard Norströms stora betydelse för svenskt järnvägsbyggande. Den i stort sett jämnåriga Claes Adelsköld lyckades på äldre dagar ge en bild av sin egen betydelse, som kommit att överskugga Norströms roll för uppbyggnaden av ett järnvägssystem i Sverige. Avsikten med detta inlägg är att ge en rättvisare bild av Norströms verksamhet. Han fick själv aldrig uppleva någon pensionärstillvaro utan slutade sina dagar mitt i verksamheten, d v s stambaneuppbyggnaden.

Nedanstående uppgifter om Norström är hämtade från personalstaten för Statens Järnvägar och Järnvägsbyggnader, gällande för år 1869. Där finns uppgifter om arbetsledningen för Nordvästra stambanan. Detta år pågick byggnadsarbeten på sträckan Karlstad - Arvika.

Distrikts-Ingeniör Norström, Carl Edvard

Född 1815, Maj 30. Elev och biträdande Ingeniör vid byggandet af Trollhätte-Kanal, Götha-Kanal samt Carlstad - Forshaga-Kanal 30-34. Arbets-Chef vid Carlstads hamn- och kanalbyggnad 35 - 47. Löjtnant i Kungl. Flottans Mek. Corps 36. Mekanikus vid Carlstads hamn och kanal 38-47. Kapten i sistnämnde Corps 46. Verkställt undersökningar för Christinehamns och Frykstads jernvägar 47. Ledande Ingeniör för dessa jernvägars byggande 49-50. Verkställt undersökningar för Gefle-Dala (jvg). äfvensom för mindre jernvägslinier inom Wermland och Westmanland 50. Arbets-Chef i Stockholm vid kajbyggnaderna för Skeppsbron och vid arbetena för uppresandet af K. Carl XIV Johans minnesstod 51-54. Förordnad till Ledamot i 1851 års Jernvägs-Komité. Transporterad och befordrad till Major i Kungl. Väg- och Vattenbyggnads-Corpsen och Chef för Norra Väg- och Vattenbyggnads Distr. 52. Kontrollerande Chef-Ingeniör för Köping-Hults och Nora-Ervalla jernvägsbyggnader 53 - 56. Ledamot af Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg 59. Kontrollerande Ingeniör för Borås-Herrljunga jernvägsbyggnad 62. Öfverste-Löjtnant i Kungl. Väg- och Vattenb.-Corpsen 63. Af Kungl. Maj:t förordnad att vara Ledande Ingeniör för Vestra Stambanan Jan. 55. Med statsanslag företagit en utländsk resa, för att studera Jernvägs-förhållanden 57. Öfver-Ingeniör för Vestra Stambanan från Göteborg och för Södra Stambanan från Falköping 58. T.F. Intendent för II:dra Trafik-Distriktet 62. Verkställt undersökningarne för linierna Christinehamn-Arvika och Uppsala-Gefle 64-65-66. Innehafvande befattning 67. (Arvode pr år 7.500 Rdr). R.W.O. 54. R.N.O. 58. R.St.O.O. 62. Adress: Carlstad.

I personuppgifterna om Norström borde också angivits att födelseplatsen var Skälsbo i Trollhättan, där fadern var anställd vid Kanalbyggnaden. Redan som femtonåring var Carl Edvard med fadern i arbetet. Att den unge mannen hade sinne för byggnadsverksamhet kan också avläsas i det faktum, att han som 21-åring utnämndes till löjtnant vid Flottans Mekaniska kår.

Vidare borde angivits att han under 1848 företog en studieresa i USA, då han också lyckades få ett kort möte med John Eriksson. Dennes broder Nils var han redan bekant med sedan slussbyggnationstiden i Trollhättan.

Till kommentaren kan också fogas att Norström som distrikts-ingeniör var högt avlönad, 7 500 riksdaler i årslön hade få tjänstemän inom landet.

Norströms betydelse för anläggningen av sträckan Kristinehamn - Arvika var mycket märkbar. Han hade efter många uppdrag i Karlstad och dess närhet blivit en auktoritet inom järnvägsbyggande. Norströms uppfattning var att Nordvästra stambanan måste byggas genom Karlstad. Det lät han säkert landshövding Oldevig och stadens styresmän få veta, särskilt som det var han som lett provstakningen av Norum/Nilsby-alternativet och kunde göra en

bedömning av bästa sträckningen. För detta nordligare alternativ genom Värmland skulle passagen vid Frykensjöarna ha blivit ett stort problem. Inom Sverige fanns vid denna tid ingen erfarenhet av byggande av högbroar. Alltså var alternativet att spränga en tunnel genom bergen öster om Nilsby. Den skulle behöva bli c:a 1 200 m lång. Detta ställde Norström mot en liknande passage vid Brunsberg med en tunnel, 277 m lång, och en fyllning över Värmeln på c:a 600 m längd. Tidsvinsten för det senare alternativet skulle bli avgörande för var Nordvästra stambanan kom att byggas.

I Karlstad fick sannolikt de styrande tipset om fri mark för stambanan. Även bangårdsområdet kom att överlämnas till Kungliga Styrelsen öfver Statens Jernvägsbyggnader utan kostnader. Norströms relation till Karlstad hade ytterligare en dimension. Maken Emma var dotter till den välkände köpmannen i Karlstad, Peter Lundberg och hans hustru Anna Maria Frykman. I samband med Norströms uppdrag vid Södra stambanan flyttade hela familjen till Jönköping i början av 1860-talet.

Åren 1867 - 1871 ledde Norström fullbordandet av Nordvästra stambanan. Familjen fanns då kvar på den nya bostadsorten. Med alla de uppdrag Norström hade, var han på resande fot och borta från familjen under långa tider. När Nordvästra stambanan öppnats för trafik, fick Norström ta hand om chefskapet för fullbordandet av Östra stambanan och bosatte sig i Norrköping. Hans tid där blev dock kort. Om hans bortgång kan läsas i Norrköpings Tidning.

Förloppet vid öfverstelöjtnanten vid väg- och vattenbyggnadscorpsen, distrikts-ingenjören vid statens jernvägsbyggnader Carl Edvard Norströms död var följande:

Hr Norström, hvilken var chef för den under byggnad varande östra stambanan, mottog öfverste Beijer, grefve Cronstedt och major Edelsvärd, hvilka anlände till Norrköping med middagståget i tisdags, hvarefter de fyra herrarna begåfvo sig till stadshuset för att äta middag. De hade icke länge suttit till bords förrän hr N träffad af slag, föll tillbaka i stolen, efter att nyss förut hafva, slående sig för bröstet, yttrat till kyparen: "Skynda med soppan, ty jag känner att jag återfår min gamla sjukdom!" Han inbars i ett annat rum, der han efter några ögonblicks förlopp afled, sedan man förgäfvets sökt gifva honom vatten. Hr N, hvilken var känd som mycket duglig i sin tjänst och så som en särdeles älskvärd personlighet efterlämnar hustru och flera barn, af hvilka tvenne vid den sorgliga underrättelsen afreste från Jönköping, der familjen är bosatt.

Norström avled i närvaro av chefen för Kungliga styrelsen över Statens Jernvägsbyggnader öfverste Beijer och medarbeterna där byråchefen greve Cronstedt och chefsarkitekten Edelsvärd. Det är dock ovisst om medicinsk expertis kunnat förhindra dödsfallet. Sannolikt var det hjärt- och kärlkramp som bidrog till det snabba förloppet.

Norström som var fyra år yngre än öfverste Beijer, stod rimligen i tur att bli nästa chef för Kungl Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader. Genom det plötsliga dödsfallet försvann en eminent förmåga, som väl kunnat leda det fortsatta järnvägsbyggandet i vårt land.

Norströms familjegrav finns på Jönköping, där Statens Järnvägar senare reste en ståtlig sten.

Svante Forsæus

Mera om Norström finns att läsa i Celsing: Den glömde järnvägsbyggaren, och Störtebecker: Carl Edvard Norström - Sveriges förste järnvägsbyggare. Bebyggelsehistorisk tidskrift nr 12 1986.